האשה נקנית פרק ראשון קידושין

מסורת הש"ס

א) [פי' מיני מדקות ערוך ערך תמר טון], ב) ס"פ שיפלו, ג) יומות נב. ע"ש, ד) [נ"ל אמרו], ה) לקמן מח, ו) [כדפר"ר: דבתיו], ז) [נ"ל ר:], ח) [וכדף קיד: ע"ש כתוס'], ט) [וסס ד"ה וחזקה], י) [סס כב פוש"מ], כ) [יש לחוסיף: לר"מ, (הר"ש מדפטריא)], ל) [ד"ה מכל], מ) [כדפר"ר: אמרי תמי. ועי' רש"ס], נ) [ירמיה לב. סח], ס) [כדפר"ר ניחת, וכמן מקמתיים הדיבור ומתה"ד מוכר מקנה. ועי' מהרש"ל מהרש"א], ע) [ירומי למכר' ניחת כדפר"ר ועי' רש"ס], פ) [בי' מוקפות סוכה כח. ד"ה הלכתא], צ) [כדפי' ר טפ: הלכתא],

תורה אור השלם

1. כִּי יִמָּכֵר אֲחִיךָ וּמָכַר מֵאַחֶיךָ וָבָא גְאֻלָּו הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו:
ויקרא כה כה

2. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וְשִׂנְאָהּ: דברים כב יג

3. שְׁדֹות בְּכֶסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבְסִבִיבֹת יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ: ירמיהו לב מד

4. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעַר אֶל הַזֹּקְנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וְשִׂנְאָהּ:
דברים כב טז

5. וְאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת הַחָתוּם וְהַמְּצוָה וְהַחֻקִּים וְאֶת הַגְּלוּי: ירמיהו לב יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והלכתא וכו' וא"ת אמאי איצטריך. עי' נכלות לף יב ע"ב ומס"ל שם: באו"ד רע"ב בכולי נסרא. וכן דעת רש"י מיתוכן ל' נז ע"ב ד"ה כמלן והכי"ף פ"ב דשבת דף מו: בסח"ד אע"נ דבכל דוכתא קיל כוותיה. ומי' מגילה ד' כט ע"ב מד"ה והלכתא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כל לא וכו' כותבו בלבד הס"ד: (ב) ד"ה הלכתא וכו' הלכות מדינה. נ"ב הפי לשנת אמכתן לקמן דף לח ע"ב:

מוסף תוספות

א. מדלא קאמר בהא כדקאמר על רשב"ג. תוס' הרא"ש.
ב. משום דרבה ורב יוסף כי היכי דפליגי בשיראי הכי נמי פליגי במקדש בכל דבר ואפילו באבנים טובות ומרגליות והוי אסינא דהלכה כרבה ולעולם מקודשת. רשב"א. ג. שאינם שוים אלא מעט. תוס' טוך. ד. שאין בקיאין בהם אלא אומנים ומצוי בהם הטעות גדולה מאוד. ריטב"א. ה. תחילה. מרדכי. ו. ס"ס דלר"מ לא מהני בדבר. תוס' הרא"ש ביבמות נב. ז. [כלומר] בלא כח השטר. תוס' הרא"ש. ח. דהוה ילפינן ליה מיציאה והתם המקנה כותבו. תוס' הרא"ש. ט. אף הכא נמי הבעל כותבו. תוס' הרא"ש. י. דקאמר הלכתא נינהו ולא קאי אלא אחד. תוס' הרא"ש.

תומרי. בוטייני"ש שעושין של כדיל ומוזכין הרבה מהן בתוט אחד ועושין אותו כמין ענק ועושאין בצואריהן למכור. ויש גורסין פתכייתא והן של זכוכית כמין טבעות דקיק וקורין אותו פורל"ש ובלשון רבותינו אומרים: **חד שוקא.** מלא חוט הענק: **מיקדשא לי.** בלשון שאילה: **הב אשקי ושדי.** דלא כפלתיה לדיבורא: **פגא דמלכא.** בכתר המלך נשבע: **והלכתא כר"ל.** דאמר (לעיל דף ח.) התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת ושלים: **כרבא אמר רב נחמן.** דאמר לעיל (שם) מנה אין כאן משכון אין כאן: **כתב מקודשת לי.** והיא כרשות אביה לקדשה כגון שלא בגרה: **לשטר וביני.** ומנגן דכי האי גוונא הוי שטרא: **מאי טעמא קרים ביה יקנו משום דכתיב ומכר.** כתמיה קרי ביה כי יקח ונימא דאתי[1] הנערה קאמר שיהא מקיימה לנצל ומשום דכתיב את בתי נתתי: **הלכתא נינהו.** למשה מסיני: **הפס נמי.** גבי שטר זביני כתיב ואקח את ספר המקנה אלמא המוכר נתנו לנוקח דכתיב ואקח ולא כתיב ואתן וירמיהו היה קוראה את הסדה מיד חנמאל אלמא מוכר כותב שדי מכורה לך ונותן ביד לוקח אבל הכא כי יקח כתיב: **כין ע"י עצמה.** שקנלתה היא מדעתו של אב: **מדעתה.** שהיא אמרה לו לקבל. והא דבעינן דעתה דילה והוא שבגרה: **שלא לשמה.** שנכתב לשם אשה אחרת ונמלך: יציאה

חומרי [6]פתכייתא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד [7]שוכא אמר לה אי יהבינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבה אמר רב חמא [8]כל הבה מיהבה לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שתי חמרא בחנותא אתאי ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד כסא אמר לה אי יהיבנא ליך מיקדשת לי אמרה ליה אשקויי אשקיין אמר רב חמא [9]כל אשקויי אשקיין לאו כלום הוא ההוא גברא דהוה קא שדי תמרי מדקלא אתאי ההיא איתתא א"ל שדי לי תרתי אמר לה אי שדינא ליך מיקדשת לי אמרה ליה שדי מישדא אמר רב זביד כל שדי מישדא לאו כלום הוא איבעיא להו הב אשקי ושדי מהו אמר רבינא מקודשת רב סמא בר רקתא אמר תגא דמלכא אינה מקודשת [1]והלכתא אינה מקודשת והלכתא שיראי לא צריכי שומא והלכתא כר"א והלכתא כרבא אמר רב נחמן: [2]ת"ר בשטר כיצד כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו [3]דהרי זו מקודשת מתקיף לה ר' זירא בר ממל הא לא דמי האי שטרא לשטר זביני התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך הכא בעל כותב בתך מקודשת לי אמר רבא התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא התם כתיב [1]ומכר מאחוזתו במוכר תלה רחמנא הכא כתיב [2]כי יקח בבעל תלה רחמנא התם נמי כתיב [3]שדות בכסף יקנו קרי ביה יקנו מאי טעמא קרית ביה יקנו משום דכתיב ומכר ה"נ קרי ביה כי יקח דכתיב [4]את בתי נתתי לאיש הזה אלא אמר רבא הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ואיבעית אימא התם נמי כתיב [5]ואקח את ספר המקנה [6]ואמר רבא אמר רב נחמן כתב לו על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתך מקודשת לי בתך מאורסת לי בתך לי לאינתו בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [7]מקודשת מדעתו והוא שלא בגרה כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי הרי את לי לאינתו הרי את מאורסת לי מקודשת בין ע"י אביה בין ע"י עצמה [8]מדעתה והוא שבגרה: בעי ר' שמעון בן לקיש [9]שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויות ליציאות מקשינן מה יציאה

הב אשקי ושדי אינה מקודשת. וא"ת מי גרע ממן נעות לפלוני דמקודשת[10] כ"ש כשאומרת מן לי וי"ל דשאני הכא דמעיקרא היתה שואלת שלא בתורת קידושין ומשום הכי אינה נאמרת כשאומרת הב לדעתה דמעיקרא קאמרה: **כל** אשקי אשקויי בו'. הנך תלת עובדי אינעבין לאשמועינן דכשום דבר אין מועיל לא במידי דאכילה ושתיה ולא בשאר מילי:

והלכתא שיראי [1]לא צריך שומא. [2]וא"ת אמאי אינטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף דהא בנבא בתרא (דף קמג: [3]) פסקינן הלכתא כרבה בר משדה ענין ומתנה וי"מ דהיינו דוקא במילי דב"ב ולא בהילתא [4]דע"כ בכולי גמרא הלכתא כרבה כדמוכח פרק מי שאמרו (גיטין דף עד:) גבי הוא דאמר ליה לאריסיה כ"ע דלו תלתא ושקלו ריבעא כו' וקאמר ומקבלא דרבה כרשב"ג והא קי"ל הלכתא כרבה והא קי"ל אין הלכה כרשב"ג משמע מדקאמר והא קי"ל הלכתא כרבה משמע דבכולי גמרא הלכתא כווותיה[5] ושמא יש לדחות דהתם יש פרכים דגרסי בהא קי"ל הלכתא כרבה דמשמע בהא דוקא ולא בכולי גמרא מיהו קשיא אמאי לא קאמר בהדיא הלכתא כווותיה דרבה כדאמר הלכה כר' אלעזר והלכתא כרבא אמר רב נחמן ואומר ר"ת דאמתא לאמעוינן[6] דדוקא שיראי הוא דלא צריכי שומא לפי ששומתן ידוע קצת ואין רגילין לטעות בו כל כך אבל שאר דברים כגון אבנים טובות ומרגליות שיש שאינם טובות אלא מעט[7] ורגילים לטעות בהרבה יותר משוויים[8] צריכי שומא משום דלא ממכה דעתה ולפיכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן והא דאמר לקמן בפרק שני (דף מח:) שהוסיף לה נופך משלו יש לומר שאמו אומו[9] אי נמי ההוא נופך כעין שיראי שידוע שוויו קצת וההוא גברא דקדש בהבנה דכותלא (לקמן דף יב.) והוה רב חסדא משער אי אית ביה שוה פרוטה אבנא דכותלא לא הוי כשאר אבנים טובות אלא כעין אבני שיש כדאשכחנא פ"ה דסוכה (דף מ:) בהורדוס דבנה להמש"ק באבני דשיש וכותלא ומרמרא

ע א ב ג מיי' פ"ל מהל' אישות הלכה ה סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף י:
עא ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ג:
עב ה מיי' שם [והל' יח] סמג שם טוש"ע שם סעיף ח [וסי' לו סעי' ח]:
ו מיי' שם הל' יב טוש"ע אה"ע סי' לב סעי' ח וסי' לו סעיף ב:

לעזי רש"י

בוטייני"ש. כפתורים.
פורל"ש [פיוילי"ש]. טבעות זכוכית דקות.
אושטנית [מושטנצי"ש]. ענקים, שרשרות.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

חומרי. בוטייני"ש. שוכא. קשר או אגודה. לאו כלום הוא. שלא נתרצית ליקח לשם קידושין אלא לא תשחק בי בדברים אלו. ומסתברא דוקא שלא אמר לה אמר דבר אלא נתן בידה, אבל אם אמר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי כזה וכזה, ודאי האי הבה מיהבא דקאמרה ריצוי הוא ומקודשת שנאילון לא היה ריצוי לא (היה לוקח) (והיתה לוקחת) מה שהוא נותן לה שהרי אין לה בהן כלום. הב אשקי [ושדי מהו]. שלא כפלה הלשון, אי הוי ריצוי אי לאו. תגא. עשרה, ולשון בעיבעה היא. והלכתא שיראי לא צריכי שומא. כתב הר"ם פ"ז [מאישות הי"ח] אמר לה הרי את מקודשת לי בבגדים אלו שהם שוים חמשים דינר והיו של משי וכיוצא בהם שהאשה מתאוה להן אם היו שוים חמשים ה"ז מקודשת משעת לקיחה ואינם צריכים שומא בשוק ואח"כ תהיה מקודשת כדי שתסמוך דעתה, אלא הואיל והם שוים כמו שאמר לה הרי היא מקודשת משעה ראשונה ואם אינם שוים אינה מקודשת. ע"כ. נראה דעתו דדוקא שיראי וכיוצא בהן שהיא מתאוה להן ומעכבן לעצמה ואינה רוצה למכרם סמכא דעתה, אבל במה שאינה מתאוה להם שמא דעתה למכרם ולא סמכא דעתה שמא לא תמצא שוין. ומשום הכי פסיק בגמ' והלכתא שיראי לא צריכי שומא, ולא אמר והלכתא מאני לא צריכי שומא. ואיבא דאמרי ה"ה לכל מילי, והאי דנקט שיראי משום דעובדא דאיפליגו ביה רבה ורב יוסף שיראי הוו. **והלכתא** כר' אלעזר. דעת הרי"ף והר"ם [שם פ"ז הי"ז, עי"ש] לפי מה שנמצא בריב ההלכות, דהאי והלכתא כר' אלעזר דאי אמר לה התקדשי לי במנה סתם ונתן לה דינר, אפילו היה מונה ההולך, ה"ז מקודשת וישלים. כדאוקימנא לתירוצא דתירצנא כר' אלעזר, ולא כרב אשי. וכן עיקר. דא"כ לימא נמי והלכתא כרב אשי. ואיבא מ"ד דהאי תירוצא לאו ר' אלעזר הוא דתרצה אלא בעל הגמ' הוא דתירצה הכי, שאפשר דר' אלעזר פ"ל כרב אשי הלכך האי והלכתא כר' אלעזר ממיסרה בלחוד הוא דפסקינן כוותיה דהתקדשי

עין משפט נר מצוה

ליקות הלכה ה סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' כט סעיף י:
עא ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף ג:
עב ה מיי' שם [והל' יח] סמג שם טוש"ע שם סעיף ח [וסי' לו סעי' ח]:
ו מיי' שם הל' יב טוש"ע אה"ע סי' לב סעי' ח וסי' לו סעיף ב:

וי"מ משום הכי אינטריך לפסוק כרבה לגבי רב יוסף משום דרב יוסף הבית לעיל (דף ח.) כמה ראיות לדבריו עוד י"מ מש"ה לא קאמר הלכתא כרבה דלא מימא דהיינו רבה דאיכא דאמרי דבכל דהו לא קריכי שומא אבל אמר לה ממשון ושוי ממשון בעי שומא לפיכך פסק דבשום ענין לא בעי שומא לפי זה הטעם יתיישב הא דאינטריך לפסוק כרבה [4]אע"ג דבכל דוכתא קי"ל כוותיה: **כתב** על הנייר ועל החרס. משמע דשטר כשר על החרס וכן משמע לקמן בפירקין (דף כו.) דאמר כתב לו על הנייר ועל החרס שדי נמוכה לך שדי זו מכורה ומנוכה וקשה דאמר בש"ב דכתובות (דף כא.[5]) האי מאן דבעי לאחווויי אמתמת ידיה בני דינא לכתוב אחספא כו' וקאמר דוקא אחספא אבל אמגילתא לא דלמא מסכת אינים דלא מעלי וכתיב עליה מאי דבעי ותנן הוליא עליו כתב ידו משמע אבל על חרס ליכא לאיתם דהכי דאמרי כתוב עליו לא יועיל ואומר ר"מ דהתיא דלקמן והתיא דהכא אמתיא כר' אלעזר דאמר דכיון דבעינן בשטר קדושין עדי אתיתה כדמוכח לקמן בפרק שני (דף מח.) ועדים שעל גבי החרס לא אמיני ואין מוכיח כלום בחרס דדבר איכול להזדייף הוא ותנן בפ"ב דגיטין (דף כא:) אין כותבין לא על נייר מחוק ולא על דיפתרא משום איכול להזדייף וחכמים מכשירין ואמרו[6] מאן חכמים ר' אלעזר ב"מ [7]ולא מהני[8] בדבר איכול להזדייף ואע"ג דאמר בגיטין בסוף פרק שני (דף כב: ופס[9]) לא הכשיר ר' אלעזר אלא בגיטין אבל בשטרות לא ה"מ בשטרות העומדות לריב דבעינן ראוי לעמוד ימים רבים אבל זה שאינו עשוי אלא לקדש בו אשה ולקנות בו שדה כעין גיטין הוה שעשוי לגרש בו את האשה לפי שעה ואע"פ שהשטר של קנין יכול להועיל לריב כמו כן הגט יכול להועיל לריב כדאמר בפ' הכותב (כתובות פט:) ובפ"ק דב"מ (דף יח.) וכ"ת ליקרעייה בעינא לאיתפוסי ביה אלמא אע"פ שהיא צריכה לריב עיקרו לא לכך נעשה: **אף** על פי שאין בו שוה פרוטה. הכא ניחא דקלת הוא דנותא לפי דבשוה פרוטה איתה רחויה להתקדש בלא שטר[1] אבל לקמן (דף כו.) גבי שדי מכורה לך יש לתמוה מאי רבותא דאע"פ שאין בו שוה פרוטה דהתם המוכר נותן השטר וכך לי בשוה פרוטה כמו באין בו שוה פרוטה וי"ל משום דלכתב ביה נמיעה[2] המקנה ס"ל דליבעי שוה פרוטה משום[3] דמוכר מקנה שדהו לנוקח קמ"ל דלא בעי: **הא** לא דמי האי שטרא וכו'. ומגט לא היה יכול להקשות[4] דבלד אחד דמי שפיר לגט דמה גט הבעל כותבו[5] (לא) בב"ד: **הלכתא** נינהו. תימה כיון דהלכתא נינהו ל"ל קרא דוישלח והיתה שהאשה נקנית בשטר וי"ל דשטר מכר לחוד הוי הלכתא ושטר קידושין נפקי מכי יקח דבעל כותבו ודמיי[6] למכר ואע"ג דקאמר הלכתא נינהו לשון רבים לאו אתרוייהו קאי וכהאי גוונא אמאמר ברים בגוף כותיים (נדה לב:) דקאמר הי קרא והי הלכתא[7] אלך קשה דלקמן (דף כו.) גבי שדה קנעי מנין שנקנית בשטר ואייתי קרא דכתיב ואקח את ספר המקנה ושמא י"ל דכיון דהוה קרא לא הוי אלא מדברי קבלה אין להקפיד בכך אי נמי יש לפרש (ב) [8]הלכות מדינה כלומר מנהג היה כך:

הן

במנה ונתן לה דינר מקודשת וישלים, וכדאסקה רב אשי דמתנה והולך דעתה אכולא מנה. **כרבא** א"ר נחמן. דמנה אין כאן ומשכון ליבא. ואע"ג דליכא מאן דפליג אדרב נחמן, כיון דאיכא ברייתא דלבאורה משמע דפליג עליהו, איצטריך הלמודא למפסק כוותיה לאשמועינן דהנהו שיגרא דמשני שינרייא הוו. על הנייר או על החרס. אע"פ שיכול הכתב להזדייף בהני, כיון דאיכא עדים כשנתן לה השטר בתורת הקדושין, דקדושי בלא שהדי לאו כלום הוא, לא איכפת לן. ובפ"ק דגיטין (י. א) אסיקנא דמחוכר כוותיה לאשמועינן דהנהו שיגרא דמשני שינרייא הוו. על הנייר או על החרס. אע"פ שיכול הכתב להזדייף בהני, כיון דאיכא עדים כשנתן לה השטר בתורת הקדושין, דקדושי בלא שהדי לאו כלום הוא, לא איכפת לן. ובפ"ק דגיטין (י. א) אסיקנא דמחוכר פוסל בקדושין כגיטין, והיכא דכתב תנאי בקדושין ודאי דאע"ג דבגיטין אם כתבו קודם החותך הויא ספק מגורשת [ע' רמב"ם הל' גירושין פ"ח ה"ד], בשטר קדושין ליכא חותך שאין שם אלא שם האיש ולא שם האשה ולא זמן. ועוד, דבכל דוכתא תשכח דאיתקש הויה ליציאה אלא כמה שפוסל הגט מהיות גט, אבל כמה שהוא ספק לא מדמינן קדושין לגיטין, שלא הקישה תורה קדושין לגיטין אלא בגט ראינו גט, אבל מספק לא איירי קרא, דליכא ספיקא קמי קדושא בריך הוא. ואפילו תימא דמשום שהקישה תורה הוייה ליציאה יש לנו לומר שמה הוא ספק בגורשין הכי נמי בקדושין, הא ליכא תורף בקדושין, הלכך הויא מקודשת ודאי. ומ"ש בעל השלמה] דמקודשת מספק אינו כמו שכתבנו. **הלכתא** נינהו. כלומר שכך קבלו פי' ענין קדושין מפיני מפי משה רבינו. שלא בגרה. דהויא ברשות אביה. שלא לשמה. שכתבו לתתו לרחל ונתנו ללאה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com